

קובץ שערי יוסף תשובות בעניני עשרת ימי תשובה

[מלבד המודפס בקובץ פסקים והלכות ירח האיתנים ועוד]

חיוב אכילת פת בעשרת ימי תשובה

בס"ד, עשי"ת ה'תשפ"ה

לכבוד הבחור החשוב יצחק יהושע נ"ו, מבחירי ישיבת מדרש עליון.

אודות מה ששאל אם יש חיוב לאכול פת בעשרת ימי תשובה הוא גם ביום, או רק בלילה, כמו שנראה ממש"כ בשו"ת אור לציון.

בשו"ת תורה לשמה (סימן קמ"ו) נשאל מי שרוצה להתענות תענית הפסקה ב' ימים יום ולילה רצוף, אם יתענה קודם ר"ה או קודם יום הכיפורים בעשרת ימי תשובה, והשיב שיתענה בסוף אלול קודם ראש השנה, אבל לא יתענה בעשרת ימי תשובה כיון שכתב בשער הכוונות (דרוש יוה"כ דרוש א') שהטעם שצריך להרבות באכילה ובשתיה בערב יוה"כ מפני שאם אינו מרבה באכילה ושתיה ביום זה אינו מתקן כי אם בחינת אותו היום ויצטרך לאכול ביום עשירי שהוא יוה"כ כדי לתקן בחינתו שהוא יסוד ומלכות כי לא תוכל לעלות ולאכול אכילה ושתיה הפנימית עד שתשתלם בבחינת החיצונית ונמצא כי המרבה באכילה ושתיה ביום ט' ע"י הכונה שלו וע"י הברכות והמצות שעושה באכילתו ושתיתו הגופני מתקן בחי' התשיעי והעשירי ועי"כ יש בה תיקון לשתוכל לעלות ביוה"כ לאכול ולשתות בחי' הפנימיות ע"י התענית ולכן ארז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי כי אכילת התשיעי גורם תיקון התענית עכ"ד.

וכתב שם בבבא"ח, וז"ל: וא"כ נמצא כי התיקון נשלם בימים אלו מן ר"ה עד יוה"כ הוא באכילה ושתיה הגופנית והנה ודאי אם לא היה בידינו חבילות עונות מכל ימות השנה שעברה היה מן הראוי שלא נתענה בכל התשעה ימים כולם ונעשה תיקון יותר ע"י הברכות והמצות שנעשה באכילה ושתיה אך הואיל ועונותינו רבו צריכין אנו לתענית בימים שבין ר"ה ליוה"כ חוץ משבת ויום תשיעי כדי לכפר על כל השנה וזה הוא ג"כ נעשה ע"פ הקבלה שקבל מהר"ם גלאנטי ז"ל מרבינו הגדול האר"י זצ"ל וכן בספר הכוונות הנז' ואנחנו סומכים בתיקון התלוי באכילה ושתיה על אכילה ושתיה שיש לנו בלילות על כן אין נכון להתענות בתוך עי"ת גם בלילות שנמצא אותו היום חסר מן תיקון שיש של הברכות והמצות באכילה ושתיה לגמרי ואיך ישלים זה. ודע כי בכל לילות של ימי התשובה הנז' נכון לאכול לחם ולא יפטור עצמו במיני מזונות כדי שיברך ברכת המזון שהוא מצות עשה מן התורה וגם יברך על הכוס וכה יעשה ביום תשיעי בסעודת שחרית ג"כ. עכ"ל.

וכ"כ בבבא"ח (ש"א נצבים הלכה כד) וז"ל: "בעשרת ימי תשובה אין עושין הפסקה של תענית, דאין נכון להתענות בלילה ג"כ מפני שבימים אלו עיקר התקון נעשה ע"י אכילה ושתיה, ולולי שאנחנו מוכרחים להתענות ביום בעבור תקון עונותינו לא היינו מתענים גם ביום, ועתה שאנחנו מתענים ביום אנחנו סומכים להשלים התיקון ע"י אכילה ושתיה שבלילה, ולכן כתוב בספר תורה לשמה שצריך לאכול פת בכל לילה בעי"ת כדי לברך בהמ"ז". עכ"ל.

וכ"כ בכה"ח סי' תקפ"א סק"ס העתיק דברי התורה לשמה והבא"ח שצריך לאכול פת בכל לילה בעשרת ימי התשובה כדי לברך ברכת המזון ומדבריו דהוא מחמת התענית וכמבואר שם בריש דבריו שאין נכון להתענות בלילה ומקורו מדברי הבא"ח הנז'.

ומכ"ז נראה דאינו דין דוקא בלילה, כיון שבזמנם היו מתענים ביום ולכן היה האוכלים פת בלילה, ועורכי האול"צ לא דקו בזה, וכתבו בשו"ת אור לציון ח"ג פרק ו' תשובה ב' וז"ל: אין מצוה אכילת ערב יום הכיפורים אלא ביום, ולא בלילה שלפניו, ומ"מ טוב לעשות סעודה עם פת גם בלילה, שכן לפי הקבלה ראוי בכל לילה מעשרת ימי תשובה לאכול פת, וכשחל ערב יום הכיפורים ביום ראשון, ראוי לאכול פת בלילה אף מדין סעודה רביעית עכ"ל, ובהערה שם הביא דברי הבא"ח, וסיימו וע"כ ראוי להשתדל לאכול פת בכל לילה. ומ"מ בזמנינו שאין מתענים ביום, בודאי שראוי לאכול גם ביום, כדי לתקן כל מה שבירך ברכת המזון בלא הכוונה כל השנה, כל יום לפני יומו.

בברכת התורה וגמר חתימה טובה

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

מעלת עשרת ימי תשובה כחול המועד

כתב באלף המגן (סימן תרב יג) וז"ל: כתב הקדוש הרב משה קורדובירו ז"ל שימים אלו יהיו כמו חול המועד, היינו שלא יעשה בהם אלא מלאכה הכרחית והשאר בעסק התורה והתבודדות בתשובה, ומה נואלו אלו האנשים היוצאים לפעלם ולעבודתם כל היום בימים הקדושים ומה נואלו אלו האנשים היוצאים לפעלם ולעבודתם כל היום בימים הקדושים האלו ואינם יודעים מה יהיה משפטם, הלא אם יביאו דינו לפני מלך בשר ודם הלא יחרד חרדה גדולה וכמאמר רבי יוחנן בן זכאי ולכן ביו"ד ימים האלו יכין לבו ומחשבתו לשוב לפני השם יתברך ויסכים בדעתו שלא לשוב עוד לחטוא, ובודאי השם יתברך יעזרהו כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה הבא ליטהר מסייעין לו עכ"ל, וכ"כ בספר אור צדיקים להגר"מ פאפירש (סימן לו אות ג') שכתב בעל ר"ח בשם הרמ"ק ז"ל כי הימים שבין ר"ה ליום הכיפורים הם כמו חול המועד ואסורים במלאכה רק בעסק בתורה התשובה והתבודדות וכ"כ רבינו יונה ז"ל עכ"ד, [ובפלא יועץ (סוף ערך תשובה) כתב בזה"ל: וכתוב בספרים, שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפלה כהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלה מימים שלמים בשאר הימים, אשר על כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו שלא לאבדו. עכ"ל, וכ"כ בספר סדר היום (סדר הנהגת האדם בעשיית עמ' ריא). ע"ש].

ובספר פרקים בתולדות יהדות בבל (ח"ב עמ' 431) הובא מכתב שכתב הבא"ח בעשרת ימי תשובה, וחתם על מעלת הימים של עשרת ימי תשובה שבהם כל דקה חשובה בעיני כחודש ימים, [וע"ע בספר קדוש אלול עמ' רמב].

לימוד הלכות תשובה בעשרת ימי תשובה

ראוי ללמוד הלכות תשובה בעשרת ימי תשובה, וכ"כ בספר ליקוטי חבר בן חיים בהקדמה, שהחת"ס ללמד בבוקר בעשיית רמב"ם הלכות תשובה.

וכן יש ללמוד בספרי מוסר, כדי שיעורר את לבו לחזור בתשובה, וכמ"ש ביסוד ושורש העבודה (שער י' פ"ד) ובחיי אדם (כלל קמ"ג) והו"ד במשנ"ב (סי' תר"ג סק"ב) וז"ל: כתב הרא"ש שיקרא באלו הימים באגרת התשובה של רבינו יונה והאר"י ז"ל כתב שחיוב ללמוד בספרי מוסר כל השנה וכ"כ הגר"א במשלי בכ"מ ובמע"ר. עכ"ל.

תפילה ביחידות ובארמית ובעשרת ימי תשובה

אף בעשרת ימי תשובה, אסור להתפלל בחידות ובארמית, ואף שהוא קראוהו בהיותו קרוב, כמבואר בגמ' בר"ה דף יח ע"א, וכ"כ בספר בית שלמה (סימן קא), ומ"מ אף שהקב"ה קרוב לתשובה כדמוכח מדברי הרמב"ם, מ"מ היינו שהוא קרוב לתשובה,

אמירת תהילים בלילה בעשרת ימי תשובה

שאלה: האם יש היתר בעשיית בלילה לומר תהילים לפני חצות.

תשובה: יש כמה צדדים להתיר בזה, אם אומר את התהילים בתחנונים, וכ"ש אם לא יאמר תהילים ילך בטל.

מקור: באיסור לימוד בלילה כתב האריז"ל בשער המצוות (פרשת ואתחנן דף לה ע"ב) ובליל ששי תקרא כ"ו פסקים מן הפרשה עצמה אבל בשאר לילי השבוע אין ראוי לקרוא מקרא לפי שהמקרא הוא בעשייה והלילה עצמה הוא בבחינת עשייה, והכל הוא דינין, ואין ראוי לעורר הדינין, אבל בליל שש כיון שיום ששי מכיון לשבת והרחמים מתעוררים בו יכולים לקרוא מקרא אף בלילה ע"כ, וכן כתב בספר נגיד ומצוה (דף טו ע"ב) יעו"ש. ולפי"ז אם עשיית הוא ימים של רחמים אז גם בלילה יש להתיר לומר תהילים לפני חצות, וא"כ יל"ע שהוא הדין לגבי י"ג מידות, אך עדיין יש מקום לחלק בין אמירת תהילים לאמירת י"ג מידות,

ועוד נראה שאפשר לסמוך ע"ד הפוסקים שאפשר לומר תהילים בלילה, וכנתבאר בארוכה בשערי יוסף שאלות ותשובות המצויות במלחמה, ועוד אפשר להביא בזה ראייה מהמג"א לגבי הפסק בין ישתבח ליוצר שלא חשוב הפסק, כיון שהוא צורך גדול, וא"כ ה"ה הכא שאפשר לסמוך בזה ע"ד הא"א שאפשר לומר תהילים בלילה, ובפרט שלפי דברי השער הציון אין איסור במקרא בלילה.

וכן יש להוכיח ממש"כ בחזו"ע אבילות ח"א עמ' יט שמותר לקרוא תהילים בלילה לצורך חולה וכיוצא בזה אף לפני חצות לילה כל שהוא דרך בקשת רחמים ותחנונים ע"ש, וכ"כ בהלכה ברורה חקל יב ס' רלח אות ד', [וחזר בו ממש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ו חאו"ח סימן ל' שאף לצורך חולה אין להתיר לפני חצות לילה, וממש"כ בח"י חאו"ח סי' נ"ה ע"ש] וא"כ י"ל שה"ה לגבי עשיית שיש מקום להתיר בזה אם אומר את התהילים בתחנונים.

ושוב ראיתי בספר תיקון חצות (שישא) עמ' מד שכתב בשם ספר אמרי פנסח השלם שער ד' ימים נוראים אות סב שבחודש אלול מותר תהילים בלילה, ועוד הביא מכמה פוסקים שבעשיית מותר תהילים בלילה ושכן כתב בשו"ת אבני צדק יו"ד סי' קב. [א.ה. לא מצאתי שם] ושכן כתב באשל אברהם מבוטשאטש [כנ"ל] ושכן כתבו בספר המנהגים חב"ד עמ' 20, ואמנם כתב שם שבנימוקי או"ח סי' רל"ח כתב לאסור בעשיית, חוץ מליל יו"כ שמותר, ושכן כתב בכנף רננה קונטרס מין כנף סימן מ"ד. וכן הביא דברי הנימוקי או"ח בפסק"ת שם הערה 26 ע"ש.

וכן נראה ממש"כ לדינא בשו"ת יביע אומר (ח"ו חאו"ח סימן ל' אות ג') שבליל יו"כ מותר לקרוא תהילים אף שאין קוראים מקרא בלילה כיון שמתעוררים בו הרחמים לילה כיום יאיר בהתעוררות הרחמים.

ונפק"מ אם מותר לומר אבינו מלכנו בלילה, שכיון שהוא זמן דרחמים, אפשר דיש להקל בזה.

אך לגבי י"ג מידות, לא מצינו בזה קולא בדברי הפוסקים.

ולגבי אמירת תשליך בלילה לנוהגים לאומרו בעשי"ת, לכאורה י"ל שאין לומר תשליך בלילה אלא רק סמוך לשקיעה כי אומרים בו מי אל כמוך שהושה לדין י"ג מידות, וזה העיקר בו וכן מוכח מדברי האריז"ל שהעיקר באמירת תשליך הוא סמוך לשקיעה.

אמירת וידוי של רבי נפתלי כץ

ונשאלתי עמש"כ במשנ"ב שיש להתאונן על חטאיו, ראם ראוי בעשרת ימי תשובה לומר את ווידוי שער נפתלי נפתלי כץ עשרת ימי תשובה, ולמעשה נראה שתמיד טוב לאומרו, לאחר חצות לילה, ובפרט בעשי"ת.

אמירת וידוי ג' פעמים בעשי"ת

בספר הפרדס לרש"י, וברוקח (ריש הלכות יום הכיפורים – סימן ריד) כתב בזה"ל: כל העשי"ת נופלין על פניהם בתחינה לבד מעיה"כ בהשכמה ואין אומר וידוי בעיו"כ בהשכמה אלא פעם אחת. מר"ה ועד יוה"כ הם י"ת בין ליחיד בין לרבים להתוודות. עכ"ל.

ברמ"א סי' תר"ב כתב שאומרים שלש פעמים ביום וידוי, ובני ספרד ומנהג החסידים מקיימים דין זה שאומרים וידוי בתפילת שחרית ומנחה, ובסליחות, אבל לבני אשכנז נהגו לומר וידוי ג' פעמים בסליחות, אך יש שנהגו כהאריז"ל והגר"א לומר וידוי רק פעם אחת. [ובמשנ"ב (שם סק"ו) כתב שבמנהגים (מנהגי אלול) כתוב שאומרים ג' פעמים וידוי מיום א' דסליחות, ומ"מ נהגו להקל בכך, ובבאר היטב (שם סק"ב) בשם האריז"ל בשער הכוונות (פרי עץ חיים שער הסליחות סוף פ"ח) שאין לומר את הודוי בסליחות רק פעם אחת, "ולא כמו שאומרים ב' פעמים או ג' פעמים הודוי, כי הוא כמו הכלב השב על קיאו, וכשארז"ל עבירות שהתוודה עליהן ביום הכיפורים זה, אל יתוודה ביום הכיפורים אחר, וכ"כ במעשה רב (אות רב), ומקורו מהאריז"ל, וכ"כ לדינא בכה"ח (שם סקי"ג, סי' קל"א סקי"ג), וכן המנהג כהגר"א לומר בסליחות וידוי פ"א, וכמ"ש בלוח אר"י (חודש אלול). ומ"מ אפשר שלהאריז"ל אין לומר ג' פעמים כיון שכבר אומרים פעמיים, וכ"כ בספר המועדים בהלכה (זוין, ח"א עמ' סה).

ואולי כדי לקיים דין הרמ"א יש לומר לבני אשכנז וידוי בתפילת שחרית ומנחה קודם נפילת אפיים. וכן נראה מדברי המשנ"ב (שם סק"ז).

והגרע"פ השיב לי דברי הרמ"א בסי' תרב לא נפסקו להלכה. לדעת הרמ"א צריך לומר ג' פעמים וידוי בסליחות שבבוקר, והמנהג כדעת האריז"ל והגר"א לומר רק פעם אחת. ולכן גם אם יאמרו בשחרית ובמנחה לא יקיימו את דין הרמ"א שכתב לומר זאת בסליחות.

ושוב שאלתיו, ברמ"א כתב "ואומרים בכל יום שלשה פעמים וידוי קודם עלות השחר".

ואף שלכאורה המעלה דוקא באשמורת, וכמו שאומרים הסליחות באשמורת כמבואר בסי' תקפ"א, ומ"מ יש מעלה לומר גם אח"כ כמו שמצינו בכל סליחות, ומש"כ לאומרו בבוקר כיון שבזמנם המנהג היה לאומרו באשמורת. וכמו שנראה בספר הרוקח (ריש הלכות יום הכיפורים – סימן ריד) כתב בזה"ל: כל העשי"ת נופלין על פניהם בתחינה לבד מעיה"כ בהשכמה ואין אומר וידוי בעיו"כ בהשכמה אלא פעם אחת. מר"ה ועד יוה"כ הם י"ת בין ליחיד בין לרבים להתוודות. עכ"ל. והו"ד בקצרה בב"י ריש סי' תר"ב, ונראה שאין בזה קפידא בדוקא, וגם שלא מצינו קפידא דוקא בכה"ג. וכן נראה ממש"כ בספר המנהגים (טירנא, מנהג חודש אלול דף' כ"ב) ואומר שם שלש שפעמים הוידוי, ובדף כא ריש ע"א. כתב לגבי הוידוי בר"ה באשמורת, שיאמר הוידוי של ר' סעדיה ואשמנו ג' פעמים, ומוכח שיש לומר ג' פעמים בכל גוונא, וכן נראה מתוך השגת האריז"ל. וכן נראה ממש"כ להעיר בביאור הגר"א "ע"ד הרמ"א שם וז"ל: אומרים בכל יום

הוידוי שלש פעמים וכו' כמו שאמרו חז"ל בגמרא (יומא דף פז ע"א, ועיין רש"י ד"ה חטאתי וכו', וד"ה אנא וכו') מלבד ערב יום כיפור, מפני שעתידים לאומרו עוד שתי פעמים במנחה וערבית, והוא ג"כ יו"ט". ומוכח שאמירת הוידוי ג' פעמים אינה שייכת לעלות השחר, ושוב השיב שלמעשה לא נהגו לומר ג' פעמים, וכן השיב לי הגר"א נבנצל שלט"א.

ומ"מ רבים מיישבים מנהג הרמ"א מדוע אינו נחשב ככלב השב על קיאו, א]. כתב באשל אברהם מבוטשאטש (או"ח סי' תקפ"א) שכל הקפידא דוקא בנוסח שמפרטים בו את החטאים משא"כ בנוסח אשמנו.

ב]. עוד כתב שם שכיון שהוא נוסח של רבים שהוא כולל את בני ישראל.

האם אפשר לומר סליחות בערב שבת אחרי חצות בעשי"ת

ונשאלתי האם אפשר לומר סליחות בערב שבת אחרי חצות בעשי"ת, שכיון שהוא זמן דרחמים, ונראה דכיון שאין אומרים תחנון בתפילה ה"ה שאין לומר סליחות, [וכמו שאין אומרים סליחות בר"ח וכמ"ש במשנ"ב סי' תקפ"א סק"א], אך פיוטים שאין בהם בקשות מחילה אפשר לומר, [וכן הסכים הגרע"פ].

ואמנם מצינו מקומות שאף בשבת אומרים סליחות, וכמ"ש בטור (סי' תר"ב) וז"ל: ונוהגין בספרד שגם בשבת מרבין לומר סליחות ותחנונים ואני תמיה על מנהגם שהרי אין מריעין בשבת ואיכא מ"ד הרעה בפה, פי' לומר העניות והם אומרים עניות ותחנונים ובאשכנז אין נוהגין כן עכ"ל, ואמנם בב"י שם כתב ליישב טעמם שהו"ל כעיקר שהקיפיה אויבים או שטפה נהר לפי שהוא דבר נחוץ ע"ש. וכן נהגו במרוקו וכמה מקומות לומר פיוטים של הסליחות אף בשבת.

ואולי בעשי"ת יש מקום להתיר, כמו תענית בשבת שובה, ואולי בלי י"ג מידות ובלי נפ"א או וידוי, וכמו שאומרים בערב ר"ה, מ"מ שאני התם לאחר שהתחיל באשמורת, ונהגו להקל אח"כ, משא"כ בערב שבת לאחר חצות.

האם יש עניין לעלות לתורה בעשרת ימי תשובה

אודות השאלה אם יש עניין לעלות בעשי"ת, במטה אפרים סי' תקפ"ז סק"ז הובא בשם האריז"ל לעלות בר"ה וביו"כ, ובמשנ"ב סי' תקפ"ד סק"ח כתב "ראוי לכל גבר ירא ד' להשתדל שיהיה לו עליה בימים נוראים", ולכן נראה דאף עשי"ת בכלל, וכ"כ בספר הלכות חג בחג ימים נוראים עמ' פד, וכן השיב הגרע"פ,

ועוד נראה דמצינו שכתב במג"א סי' פח סק"ג שכתב בזה"ל: בימים נוראים. נראה דמיום ראשון של סליחות ואילך מיקרי ימים נוראים לכל כה"ג (מעגלי צדק) עכ"ל, ולפי"ז נראה דה"ה שנחשב ימים נוראים דיש מעלה לעלות לתורה מא' דסליחות. וא"כ כ"ש לגבי עשי"ת.

לשלוח שליח שימחל לו לאחר שכבר מחל לחבירו

אודות מש"כ בגליון וישמע משה פרשת נשא ה'תשפ"ד לדון האם הנפגע צריך להודיע לפוגע על מחילתו, לאחר שמחל לו בלב שלם, ושואל האם יש עניין שישלח משהו שיודיע לפוגע בעדינות ויאמר לו אולי פלוני נפגע ממך.

והביא שנח' בזה גדולי הפוסקים, האם כיון שיש כבר מחילה א"צ כלום, או דלמא כיון שבקשת המחילה הוא הבושה ממילא יש מעלה לבקש מחילה.

נראה לומר בזה כמה טעמים מדוע אינו צריך מחילה.

(א). כיון שבכל יום אומר בקרי"ש שעל המיטה הנני מוחל וסולח. וכ"ש הוא לאחר יו"כ שאמר תפילה זכה. וכן כתב לדינא בשו"ת דבר יהושע ח"ב סי' צ"ה אות א' שהביא דברי הגמ' בב"ק דף צב ע"א "אף על פי שהוא נותן לו, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו". ולכן כתב שם שמ"מ אפשר לסמוך על מה שמחל לו כבר. וכן האריך בזה בשו"ת אז נדברו ח"ב סי' סה ובח"ז סי' סה ע"ש.

(ב). ע"י שיזכירו לפעמים יכול לעורר מדנים חדשים.

מ"מ לכתחילה היכא שאין חשש שיעורר מדנים יש להחמיר בזה כמו שכתב בפלא יועץ ערך תשובה ד"ה ואם היא ע"ש, וכן כתב בספר שערים מצויינים בהלכה סי' קל"א סק"ח.

ומ"מ בודאי שבתלמיד חכם צריך לשלוח שליח שיבקש ממנו מחילה, והוא מהמבואר בגמ' ביומא דף כג ע"א כל תלמיד חכם שיאנו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכמים, והקשתה הגמ' שם מדברי רבא דכלהמעביר על מדותיו מעבירין לו כל פשעיו, ומשני דמפייסו ליה ומפייס, ופירש"י התם דהיינו לאחר שמבקשין מחילה מהת"ח שפגעו בו מתפייס. ולפי"ז צריך להמציא את המחילה, ואמנם בגמ' במגילה דף כח ע"א מבואר שמחילה אף שלא ביקש ממנו הוי מחילה.

ומ"מ מצינו ברמב"ם בסוף הלכות תלמוד תורה, שדברי הגמ' במגילה כשביזהו בצינעא, אבל אם ביזהו בפרהסיא לא ימחל לו עד שיבקש ממנו.

עוד י"ל לפי מש"כ במאירי במגילה שם דשם איירי שלא בשיזהו על כבוד תורתו, אבל אם יש ביזיון בכבוד התורה, כגון שהיקל בכבוד הת"ח מפני שהוכיחו לא ימחל לו עד שיבקש ממנו.

החזרת גניבה בידיעת הנגנב והאם צריך מחילה ופיוס

לגבי אם חבירו צריך לדעת שמחזיר לו הגניבה, בפת"ש סי' תר"ז כתב להביא מה שהסתפק בשו"ת שאילת שמואל סי' מ"א שהסתפק בענין מי שגזל או רימה את חבירו בממון והנגזל לא ידע מזה ולא היה לו צער מכך האם צריך לפייסו, וכתב בפת"ש שנראה לו שאף שלא היה לו צער מכך מ"מ אם שהה הממון בידו וצריך פיוס וכדאיתא בירושלמי המבטל כיסו של חבירו יש לו תערומת עליו ע"ש. ובכה"ח סי' תר"ז סק"ז הביא ספיקת השאילת שאול, ובאור תורה תשמ"ב א' השיב הגרע"י זצ"ל שצריך לפייסו, ואמנם בשו"ת אג"מ חו"מ ח"א סי' פ"ח כתב שאם לא ידעו הבעלים שנגנב מהם אין צריך להודיע לו, ובספר חקת המשפט עמ' לו שאין חובה להודיע לנגזל שהחזיר לו גזילתו ולכל הפחות צריך לבקש מחילה בכתב ואם מתבייש יכול לסמוך על מה שמוחלים זה לזה בערב יוה"כ, יעו"ש, ושוב שמעתי שהורה בזה המקובל רבי נסים בן שמעון שליט"א במח"ס משפטי הבשן ושא"ס שאם חבירו לא יודע מזה עדיף שלא יאמר לו כדי שלא יצער, וכן שמעתי מהגר"ע פריד שליט"א.